

SAKSBEHANDLER
Øystein Hagland

VÅR REF.
20/10355-2

DERES REF.

VÅR DATO
11.06.2021

DERES DATO

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Se mottakerliste

Spillum Dampsag & Høvleri - 20/1 og 20/2 Namsos kommune, Trøndelag - vedtak om fredning

Foto: Trond Isaksen/RA

Vi viser til tidligere utsendt oppstartsmelding om fredning av Spillum Dampsag & Høvleri datert 31.08.2018 og 31.10.2019 samt fredningsforslag sendt på høring datert 06.03.2020, Revidert forslag til fredning sendt til politisk behandling i kommunestyret 25.03.2021.

VEDTAK:

Med hjemmel i lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 § 15 og § 19 jf. § 22, freder Riksantikvaren Spillum Dampsag & Høvleri, gnr./bnr. 20/1 og 20/2, i Namsos kommune.

Omfanget av fredningen

Fredningen omfatter Spillum Dampsag & Høvleri med bygninger, konstruksjoner og infrastruktur, samt sammenhengen mellom disse. Omfanget er spesifisert slik:

Fredningen etter kulturminneloven § 15 omfatter følgende byggverk, konstruksjoner, infrastruktur og område/areal:

Navn	Askeladden-ID	Bygningsnummer	Omfang
Tømmerutslipp	241447-20		eksteriør
Tømmerbommen	241447-16		eksteriør
Wirebua	241447-13		Eksteriør
Kjerraten	241447-17		eksteriør
Saghuset	241447-2	185129675	eksteriør og interiør
Trallebanen	241447-18		eksteriør
Tørka	241447-1	185129640	eksteriør og interiør
Fyrhus med pipe	241447-6	185129667	eksteriør og interiør
Maskinhus	241447-5	185129659 og 300473162	eksteriør og interiør
Filbua	241447-3		Eksteriør og interiør
Smie og mekanisk verksted	241447-7		eksteriør og interiør *
Snedkeriet	241447-15	185129705	eksteriør
Kirka	241447-4	185129683	eksteriør
Paraplyen	241447-9	185129616	eksteriør
Naustet	241447-10		Eksteriør
Pakklager/materiallager	241447-11	185129608	eksteriør og interiør**
Utskipingslager	241447-12	185129594	eksteriør og interiør
Utskipingskaia	241447-19		eksteriør
Kontorbygget	241447-14	185129713	eksteriør og interiør i 1. etasje.
Arboretet	241447-21		Arealet med vegetasjon som avmerket i kart

Fredningen omfatter alle bygningenes eksteriør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, pipeløp over tak og detaljer som skilt og dekor m.v.

Fredningen omfatter interiørene i saghuset, tørka, filbua, smia og verkstedet, fyrhuset, utskipingslageret og kontorbygget. Omfanget omfatter i tillegg planløsning, rominndeling, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder. Fast inventar som skap, teknisk utstyr m.v. er fredet som del av interiøret.

* Fredningen av interiøret i maskinhuset omfatter foruten overflater, kun de opprinnelige delene av dampmaskinen, herunder svinghjulet.

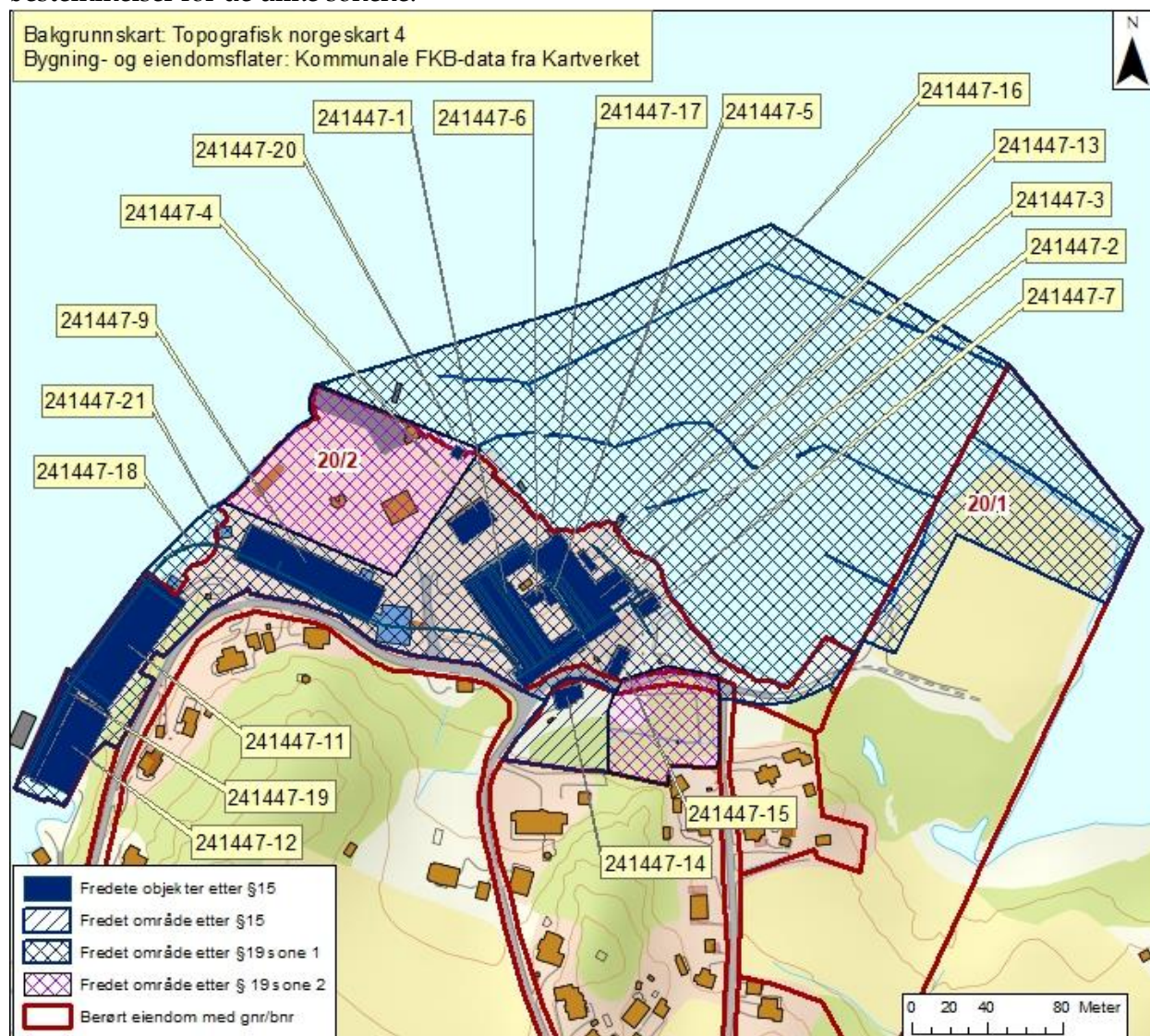
** Fredningen av interiøret i pakklageret omfatter kun trallebanen.

Fredningen av arboretet som ligger i tilknytning til kontorbygget er avmerket på kartet nedenfor. Fredningen omfatter arealet og vegetasjonen.

Fredningen omfatter også større løst inventar. Dette er spesifisert på vedlagte liste. Listen er en integrert del av fredningsvedtaket.

Område fredet etter kulturminneloven § 19:

Fredningen etter § 19 omfatter et område på eiendommene 20/1 og 20/2. Området er avmerket på kartet nedenfor. Området er delt i to soner med bestemmelser knyttet til den enkelte sone. På kartet er dette markert med to ulike farger som er knyttet til ulike bestemmelser for de ulike sonene.

Formålet med fredningen

Formålet med fredningen er å ivareta Spillum Dampsag & Høvleri som et kulturhistorisk, arkitektonisk, teknisk kulturminne knyttet til industrialiseringen av Norge og fremveksten av den moderne sagbruks- og trevareindustrien fra siste halvdel av det 19. århundret og utover i det 20. århundret.

Formålet med fredningen er også å legge til rette for formidling av den historiske virksomheten ved anlegget så fremt tilretteleggingen ikke går på bekostning av kulturminneverdiene.

Formålet med fredningen av kulturminner og område fredet etter kulturminneloven § 15:

Fredningen av bygningenes og konstruksjonenes eksteriør skal sikre kulturhistoriske og tekniske verdier som er knyttet til bygningenes og anleggets opprinnelige funksjon. Både bærekonstruksjoner, hovedstrukturer og detaljeringen i det arkitektoniske uttrykket, så som fasadeløsning med dekor, vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes.

Fredningen av interiørene i saghuset, filbua, tørka, smia og verkstedet, maskinhuset, fyrhuset, samt i utskipingslageret og 1. etasje i kontorbygget skal sikre kulturhistoriske og tekniske verdier knyttet til anleggets funksjon. Herunder opprinnelig planløsning, rominndeling, materialbruk og utførelse knyttet til anleggets ulike funksjoner.

Fredningen av fast og større løst inventar, herunder maskiner og andre objekter knyttet til produksjonslinjen skal bevares som en integrert del av interiøret for å sikre kulturhistoriske og tekniske verdier knyttet til anlegget.

Fredningen av tømmerutslipp, tømmerbommen, wirebua, kjerraten, trallebanen, saghus, tørka, lagre og kai skal sikre tekniske verdier og anleggets egenart med hovedvekt på det funksjon og arkitektoniske uttrykket og detaljeringen, slik som tekniske løsninger, materialbruk og overflater. Fredningen skal sikre at ovennevnte objekter som er knyttet til produksjonen og tømmerets vei gjennom sagbruket, fra inntak av råvare, via produksjon av trelast og trevare til etterbehandling og til utskipping av ferdigvare, ivaretas for fremtiden.

Formålet med fredningen av arboretet er å sikre det som grønnstruktur og eksempel på brukshage/arboret knyttet til industristed.

Område fredet etter kulturminneloven § 19:

Formålet med fredningen av området etter kulturminneloven § 19 er å opprettholde anleggets karakter som dampsgag og høvleri.

For de to sone to områdene som er markert med lilla skravur på fredningskartet, (parkeringsplassen øst for arboretet, og området i forkant av paraplyen og ned mot sjøen) er formålet i tillegg å legge til rette for formidling av sagbrukshistorien.

Fredningsbestemmelser

Fredningsbestemmelsene er utformet i samsvar med fredningens formål og gjelder i tillegg til kulturminnelovens bestemmelser om vedtaksfredete kulturminner fra nyere tid.

Kulturminne fredet etter kulturminneloven § 15

1. Det er ikke tillatt å rive, skade eller flytte bygningene, konstruksjonene og strukturene eller deler av disse.
2. Det er ikke tillatt å bygge om bygningenes eksteriør eller interiør, så langt de er fredet. Unntatt fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jf. punkt 5.
3. Det er ikke tillatt å skifte ut bygningselementer eller materialer, forandre overflater eller utføre annet arbeid ut over vanlig vedlikehold på bygningenes eksteriør, interiør eller konstruksjon. Unntatt fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jf. punkt 5.
4. Alt vedlikehold og all istandsetting skal skje med materialer og metoder som er i tråd med bygningens egenart og på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene.
5. Tilbakeføring til opprinnelig eller tidligere utseende kan tillates i særlige tilfeller under forutsetning av at tiltaket kan gjøres på et sikkert, dokumentert grunnlag og etter dispensasjon fra fylkeskommunen.
6. Større løst inventar som inngår i fredningen, jf. vedlagte liste, må ikke skades eller fjernes fra bygningene.
7. Kjerraten kan forlenges slik at funksjonen ivaretas. Tiltak kan ikke igangsettes før fylkeskommunen har gitt dispensasjon.
8. Utover ordinær skjøtsel er det ikke tillatt å gjøre endringer i arboretet som vil kunne endre anleggets karakter i vesentlig grad. Det er ikke tillatt å fjerne trær, busker eller opprinnelige installasjoner.
9. Når det blir nødvendig å fornye trær, busker eller stauder, skal samme type benyttes og plantes på samme sted. Trær som må felles på grunn av sykdom, skade eller alder, skal erstattes med så store trær som mulig. Tilbakeføring på sikkert grunnlag tillates i tråd med punkt 5. Trepleie eller -felling skal skje i samråd med fylkeskommunen, helstetter faglig vurdering fra arborist.
10. Etablering av flettverksgjerde langs trallebanen, som sikring av publikum mot fall, tillates. Utforming og omfang må forelegges forvaltningsmyndigheten. Tiltak kan ikke igangsettes før forvaltningsmyndigheten har gitt dispensasjon.
11. Fredningen av trallebanen i pakklageret er ikke til hinder for tiltak i bygget som ikke er egnet til å motvirke fredningens formål. Utforming og omfang må forelegges forvaltningsmyndigheten. Tiltak kan ikke igangsettes før forvaltningsmyndigheten har gitt dispensasjon.

Område fredet etter kulturminneloven § 19, bestemmelser for sone 1 og 2

12. Innenfor områdene kalt sone 1 og 2 skal det ikke iverksettes tiltak eller bruksendringer som kan forandre områdets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen. Dette gjelder alle former for bebyggelse, anlegg og

utvidelse av vei eller parkeringsplass, oppsetting av gjerder, skilt, endring av beplantning eller belegg, planering, utfylling og andre landskapsinngrep.

13. Området omtalt som sone 2 på kartet er avsatt til formidlingsaktivitet. Midlertidige installasjoner er tillatt, og ikke søknadspliktige. For permanente installasjoner skal det søkes fylkeskommunen om dispensasjon på vanlig måte. Tiltakene kan ikke være av en karakter egnet til å forringe den visuelle opplevelsen av kulturminnet. Tiltak kan ikke igangsettes før forvaltningsmyndigheten har gitt dispensasjon.
14. Netteier kan vedlikeholde og/eller skifte trafostasjonen innenfor fredningsområdet så lenge det ikke skader de fredete kulturminnene. Utvidelser av trafostasjonen utover dagens situasjon skal skje i samråd med forvaltningsmyndigheten. Tiltak kan ikke igangsettes før forvaltningsmyndigheten har gitt dispensasjon.

Bestemmelse for §§15 og 19

15. Det bør utarbeides en forvaltningsplan for området». Planen skal godkjennes av forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsplanen bør inneholde retningslinjer for bruk, vedlikehold og eventuell tilbakeføring. Planen må rulleres.

Følger av fredningen

Lovhenvisning

Når det gjelder behandlingen av fredete kulturminner og områder, vises det til kulturminneloven §§ 15a, 16, 17 og 18 og 19 og 21, samt ovennevnte fredningsbestemmelser.

Arbeider som krever tillatelse etter plan- og bygningsloven, må i tillegg forelegges kommunale myndigheter. Det gjøres oppmerksom på at tillatelser etter kulturminneloven må foreligge før arbeider i tråd med plan- og bygningsloven kan settes i verk.

Vedlikehold

Det er eier som har ansvar for det løpende vedlikeholdet av fredete bygninger og anlegg. Det grunnleggende prinsippet for vedlikehold av fredete bygninger er å bevare mest mulig av de opprinnelige eller eldre bygningselementene og detaljer som kledning, vinduer, dører, listverk, gerikter og overflatebehandling. Vedlikehold av fredete bygninger og anlegg skal så langt som mulig skje i samsvar med opprinnelig utførelse, teknikk og materialbruk og for øvrig i samsvar med fredningsbestemmelsene.

For mer informasjon om vedlikehold og forvaltning av fredete bygninger og anlegg, vises til Riksantikvarens informasjonsblader.

<https://www.riksantikvaren.no/veileder/bygningar-og-anlegg-samling-av-informasjonsark/>

Dispensasjon

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse/dispensasjon til å sette i gang alle typer tiltak som går ut over vanlig vedlikehold, jf. kulturminneloven § 15a og § 19 tredje ledd. Søknad om tillatelse skal sendes fylkeskommunen som avgjør om tiltaket kan iverksettes, evt. på visse

vilkår. Oppstår det tvil om hva som anses som vanlig vedlikehold, skal fylkeskommunen likeledes kontaktes.

Økonomisk tilskudd

Det er anledning til å søke statlige tilskudd til vedlikehold og istandsettingsarbeider. Søknad sendes til fylkeskommunen.

Dersom det etter § 15a blir gitt dispensasjon med vilkår som virker fordyrende på arbeidet, skal det gis helt eller delvis vederlag for utgiftsøkningen, jf. § 15a annet ledd.

Fylkeskommunen kan gi opplysninger om frist for innsendelse av og krav til søknad.

Kort karakteristikk av kulturminnet

Spillum Dampsag & Høvleri er et godt bevart sagbruk og høvleri. Det er godt eksempel på sagbruks- og høvlerinæringen med en nær intakt produksjonslinje og infrastruktur som strekker seg fra rundstokk til utskipping av ferdigvare.

Spillum Dampsag & Høvleri representerer trelast- og sagbruksindustrien i Norge fra siste del av 1800-tallet og utover på 1900-tallet. Anlegget ligger ved tettstedet Spillum i Namsos kommune, i Trøndelag fylke. Skogressursene fra Namdalen ble fløtet ned Namsen og utgjorde grunnlaget for trelastvirksomhet i området. Spillum Dampsag & Høvleri ble grunnlagt i 1884 Peter Torkilsen og var i drift frem til 1986.

Siden 1991 har stedet vært et museum. Dagens anlegg er et fabrikkmiljø sammensatt av en større fabrikkbygning med flere produksjonstrinn hvor tømmeret gikk fra pælgarden, via kjerrat, sag, tørke og høvleri for senere å bli transportert til lager og utskipping. Trallebanen, som løper gjennom hele anlegget, utgjorde det sentrale transportmidlet fra sagen, til ferdigprodukt og til utskipping. I tillegg er det flere omkringliggende bygninger med støttefunksjoner og sosiale funksjoner. Objektene som inngår i fredningens omfang strekker seg tidsmessig fra oppstart av anlegget i 1884 til nedleggelsen i 1986.

For nærmere beskrivelse av kulturminnet vises det til vedlagt dokumentasjon.

Vurdering av kulturminnet. Begrunnelse for fredningsvedtaket.

Kulturminneverdiene ved Spillum Dampsag & Høvleri har vært kjent i lang tid, og ble omtalt i innstillingen til Norsk Kulturråds utvalg for teknisk og industrielt kulturvern i 1988. Anlegget inngår videre i Riksantikvarens *Verneplan for tekniske og industrielle kulturminner* fra 1994. Siden 1997 har anlegget inngått i Riksantikvarens bevaringsprogram for tekniske og industrielle kulturminner. Industri er et av Riksantikvarens prioriterte tema for fredning.

Spillum Dampsag & Høvleri har høy verdi knyttet til identitetsverdi, utviklingen av Namsos som industristed, kunnskapsverdi knyttet til tidligere produksjons- og næringsutvikling, arbeidsvilkår og industriell utvikling. Spillum har også høy opplevelsesverdi og bruksverdi knyttet til produksjonslinjen. Gjennom dagens museale drift kan besøkende oppleve et kulturminne med høy grad av autentisitet både i bygninger og i produksjonen.

Tilstand og økonomiske konsekvenser av fredning

Det er ikke gjennomført tilstandsvurdering i forbindelse med fredningen, men tilstanden på anlegget er kjent gjennom rapporteringer i bevaringsprogrammet for tekniske og industrielle kulturminner. Anlegget har status istsandsatt.

Vurdering av tilstand og økonomi

Det er 19 objekter (konstruksjoner og strukturer) og bygninger som er omfattet av fredingen. I perioden 1997-2020 er det gitt tilskudd til istandsetting, forvaltning, drift og vedlikehold av Spillum Dampsag & Høvleri. Til sammen har det vært gitt over 54,2 millioner kroner i statlige tilskudd, tallet er ikke prisjustert. Det ble ikke søkt om midler til større istandsetting i 2020, eller 2021 og tilstandsgraden for anlegget vurderes som god.

Riksantikvarens vurdering

Riksantikvaren vurderer at den tekniske tilstanden på Spillum Dampsag & Høvleri er god, og at det i nær fremtid ikke vil påløpe staten betydelige merkostnader som følge av fredningen.

Riksantikvarens myndighet

Det følger av kulturminneloven § 15 jf. § 22 at departementet kan frede byggverk og anlegg, eller deler av dem, av kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi. Det følger videre av § 19 at departementet kan frede et område rundt et fredet kulturminne så langt det er nødvendig for å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet eller for å beskytte vitenskapelige interesser som knytter seg til det.

Myndighet til å fatte vedtak om fredning er delegert fra Klima- og miljødepartementet til Riksantikvaren jf. forskrift 15. februar 2019 nr. 127 om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven § 2 (4).

Lokalisering og eiendomsforhold. Reguleringsmessig status

Spillum Dampsag & Høvleri ligger ved tettstedet Spillum i Namsos kommune, i Trøndelag. Anlegget er ligger ved utløpet til elva Namsen på eiendommene 20/1 som er eid av Morten Johan Flågan og Trine Spillum og 20/2 som er eid av Stiftelsen Spillum Dampsag og Høvleri.

Oddbjørn Ellingsen er registrert som eier av en sjøbod innenfor fredningsområdet, som ikke inngår i fredningen, og Tensio er eier av en trafostasjon med tilhørende installasjoner også innenfor fredningsområdet.

Spillum Dampsag & Høvleri er ikke regulert, men ligger i kommuneplanens arealdel datert 25.11.2010. Plan ID:1703209. Arealformål er andre typer bebyggelse og anlegg. Arealbrukstatus er nåværende.

Forholdet til naturmangfoldloven

Når kulturmiljøforvaltningen fatter vedtak, skal det samtidig gjøres en vurdering av om dette har innvirkning på naturmangfoldet. Dette følger av lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Lovens §§ 8-12 legges til grunn for vurderingen, jf. § 7.

Det er gjort søk i Artsdatabankens *Artskart* og Miljødirektoratets *Naturbase* for å fremskaffe nødvendig kunnskap for beslutningsgrunnlaget. Søket gjaldt sårbare og truede arter.

Det er ikke registrert sårbare eller truede arter i området som inngår i fredingen.

Det er registrert ulike naturtyper i området som inngår i fredingen, men disse er ikke vurdert som sårbare eller spesielt verneverdige. Riksantikvaren vurderer at fredingen av Spillum

Dampsag & Høvleri verken vil komme i konflikt med naturverdier eller påvirke naturmangfoldet i negativ retning.

Bakgrunn for fredningen

I forbindelse med regionreformen ble det besluttet at alle anleggene i bevaringsprogrammet for tekniske og industrielle kulturminner som ikke allerede var fredet skulle fredes. Spillum Dampsag & Høvleri er et av til sammen ti anlegg i bevaringsprogrammet som Riksantikvaren freder. Alle de 15 anleggene i bevaringsprogrammet for tekniske og industrielle kulturminner er vurdert å ha nasjonal verdi.

Fredning av tekniske og industrielle kulturminner er i tråd med de nasjonale målene om at et representativt utvalg for den geografiske, sosiale, etniske, næringsmessige og tidsmessige bredden i samfunnet skal fredes. Det fremgår også av Kulturmiljømeldingen, Meld. St. 16 (2019–2020) Nye mål i kulturmiljøpolitikken, hvor mangfold er et av tre hovedmål.

Redegjørelse for saksgang og innkomne bemerkninger

Melding om oppstart av fredning ble, i samsvar med kulturminneloven § 22 nr.1 meddelt eierne og kommunen i brev av 31.08.2018 og 31.10.2019. Den siste utsendelsen var identisk med den første, men gikk til en eier, Oddbjørn Ellingsen, som ikke fremgikk av matrikkel. I forbindelse med den første utsendelsen ble dette kunngjort i avisene Namdalsavisa og Trønderavisa.

Det kom inn ett innspill til melding om oppstart fra Museet Midt den 17.09.2018. Museet ønsker at omfanget utvides til å omfatte også følgende objekter:

- Brikettmaskin
- Utslipp av tømmer
- Pramstallen
- Kaia ved Brikettmaskinen

Riksantikvarens kommentarer

Riksantikvaren viser til innspill fra Museet Midt og til omfanget av anlegget i Bevaringsprogrammet for tekniske og industrielle kulturminner. Riksantikvaren valgte i forslaget å utelate enkelte objekter fra omfanget, som brikettmaskinen, da den ble vurdert til å være lite lesbart og heller ikke være en vesentlig del av det historiske anlegget. Utslipp for tømmer og pramstall ble også utelatt da disse i liten grad er lesbare som del av produksjonslinja. Dampskipskaia ble også utelatt fordi den er en ny kai som ligger der en tidligere kai lå, men uten samme omfang og utforming.

Riksantikvaren valgte også å ta ut Naustet og Wirebua fra det varslede fredningsomfanget da det var uklart om byggene var opprinnelige eller rekonstruksjoner.

Riksantikvaren har i sitt forslag også begrenset antall interiører som er omfattet av fredningen.

Spillum Dampsag & Høvleri er et museum og det foreligger et musealt vern. Riksantikvaren har derfor vurdert at fredningen, i tråd med de øvrige fredningssakene for anleggene innenfor bevaringsprogrammet for tekniske og industrielle kulturminner, bør begrenses til det aller mest nødvendige.

Høring

Riksantikvaren utformet deretter et fredningsforslag, som i samsvar med kulturminneloven § 22 nr.2 ble sendt på høring til berørte parter 18.03.2020 Samtidig blir det kunngjort i avisene Namdalsavisa, Trønderavisa og Norsk lysingsblad at fredningsforslaget er lagt ut til offentlig ettersyn i Namsos kommune og på Riksantikvarens nettsider.

Det ble gitt en frist på 6 uker fra kunngjøringsdagen, til 27. april 2020, til å komme med uttalelser. 17. mars 2020 ble det gjennomført et digitalt møte mellom Museet Midt, Namsos kommune, Trøndelag fylkeskommune og Riksantikvaren. I møtet ble det fra museet og fylkeskommunen tatt til orde for en fredning med mer omfattende omfang. Trøndelag fylkeskommune hadde også innspill til formål og bestemmelser.

Høringsuttalelser

Det kom inn tre merknader til fredningsforslaget:

Museet Midt

Museet Midts høringsuttalelse gjenspeiler deres uttalelse i forbindelse med melding om oppstart, men supplerer med interiører i smie og mekanisk verksted, fyrhuset, filbua, kontorbygget og utskipingslageret samt objektene arboretet og tømmerutslippet.

Namsos kommune

- Namsos kommune anmoder Riksantikvaren om at det gjøres en grundigere gjennomgang av fredningens omfang, som de mener er for lite.
- Namsos kommune anmoder Riksantikvaren om at det utarbeides en tydeligere og mer spesifikk formulering av fredningens formål og fredningsbestemmelser.

Trøndelag fylkeskommune

- Omfanget av fredningen gjennomgås på nytt med utgangspunkt i Spillum Dampsags- og høvleris forslag til omfang. Omfanget må ta utgangspunkt i den godt bevarte helheten i anlegget og produksjonslinja som kilde til kunnskap.
- Fredningsformål og bestemmelser må gjennomgås ytterligere, både språklig og innholdsmessig.

Riksantikvarens kommentarer

Befaring juni 2020

På bakgrunn av merknadene ble det gjennomført befaring med Museet Midt, Namsos kommune, Trøndelag fylkeskommune og Riksantikvaren på Spillum 25. juni 2020.

Endringer i fredningens omfang

På bakgrunn av høringsuttalelsene til fredningsforslaget og befaringsen i juni er følgende objekter tatt inn i fredningen med hjemmel i §15.

- Tømmerutslipp
- Wirebua
- Naustet
- Interiør i filebua
- Interiør i 1. etasje kontorbygg
- Interiør i maskinhus, originale deler av dampmaskin og kraftoverføringssystem.

- Interiør i fyrhus
- Interiør i smie og verksted, museale gjenstander som er lånt inn fra Norsk Teknisk museum omfattes ikke av fredningen.
- Interiør i utskipingslageret, herunder sorteringsbåser og kontornisje
- Arboretet/hagen

Riksantikvaren vurderer at utvidelsen ikke krever ny melding om oppstart eller høring, da omfanget er omtalt i det opprinnelige varselet, samtidig som utvidelsen er i tråd med eiers og lokale myndigheters ønsker.

Følgende objekter er ikke tatt med i fredningen etter høring

- Pramstall - tilstanden er svært dårlig og pramstallen er ikke lesbar. Riksantikvaren vurderer at en rekonstruksjon vil være aktuelt, men ser ikke behovet for en fredning av objektet.
- Brikettmaskin - tilstanden er svært dårlig og er i liten grad lesbar. Riksantikvaren vurderer at brikettmaskinen kan ivaretas og formidles innenfor en museal kontekst.
- Kaia er fra 2002 og tas ikke inn i omfanget..
- Kinoen - bygget inneholder enkelte originale bygningselementer og trallebanen løper gjennom bygget, men bygget er hovedsakelig et nybygg med magasin, kontorer og publikumsmottak. Taket er hevet med rundt 80 cm og det er bygget et nytt inngangsparti. Alle vinduer, dører og overflater er nye. Bygget har ikke tilstrekkelig kulturminneverdi.

Riksantikvaren har, i vår vurdering av fredningens omfang, ønsket en fredning som både ivaretar kulturminneverdiene, men også legger til rette for formidlingsaktivitet, slik det er beskrevet i formålet. Omfanget utgjør de vesentligste delene av anlegget, men er ikke til hinder for at andre kulturminner, herunder løse kulturminner, eller kulturminner av lokal eller regional verdi utenfor fredningens omfang kan gis vern gjennom regulering eller gjennom musealt vern og ansvar. En mer omfattende fredning vil kunne komme i konflikt med dagens bruk som museum.

Museets planer er forelagt Trøndelag fylkeskommune og Riksantikvaren. I fredningens bestemmelser er det etter en helhetlig vurdering derfor åpnet for forlengelse av Kjerrat, betonggulv i paraplyen og flettverkjerde langs trallebanen.

Vi viser også til planer for etablering av lager i Pakklageret. Pakklageret omfattes kun av eksteriørfredning og fredning av trallebanen. Det innebærer at tiltak i interiøret ikke skal dispensasjonsbehandles mht fredningen, såfremt de ikke er i konflikt med fredningens formål, omfang og bestemmelser. Vi oppfordrer like fullt museet til å rådføre seg med kulturmiljømyndigheten før evt. tiltak utføres.

Områdefredningen etter §19 er delt i ulike soner hvor det er ulike bestemmelser åpner for utvikling av formidlingsaktivitet etter godkjenning fra kulturminnemyndigheten. Riksantikvaren har på den måten ønsket å tilrettelegge for formidlingsaktiviteter.

Museets ønske om å sette en kopi av skolestue for utleie innenfor §19 området har Riksantikvaren uttalt seg negativ til i e-post 23.03.2020 (vår ref. 20/02895-2).

Riksantikvaren vurderer ikke saken på ny i forbindelse med vedtak om fredning. Det foreligger ikke et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag på det nåværende tidspunkt, som tilsier en annen

konklusjon. Vi viser til at det eventuelt kan søkes dispensasjon for tiltaket hos forvaltningsmyndigheten etter fredning.

Etter befaringen i juni 2020 ble det klart at det står en trafostasjon på eiendommen. På bakgrunn av dette ble forslaget sendt på høring til Tensio, som er netteier og det ble lagt inn en bestemmelse i fredningen om at fredningen ikke er til hinder for at netteier kan vedlikeholde eller skifte sin installasjon på området så lenge det ikke kommer i konflikt med kulturminneverdiene. Tensio har ikke gitt noen høringsuttalelse.

Politisk behandling

Det reviderte fredningsforslaget ble behandlet i Namsos kommunestyre 25.03.2021 (2020/3053-13) kommunen vedtak:

Namsos kommune støtter Riksantikvarens forslag til fredningsvedtak for Spillum Dampsag & Høvleri, gnr./bnr. 20/1 og 20/2.

Opplysning om klageadgang og tinglysing

Riksantikvarens vedtak om fredning kan påklages til Klima- og miljødepartementet, jf. forvaltningsloven § 28. Eventuell klage stiles til Klima- og miljødepartementet, men sendes Riksantikvaren innen tre uker fra fredningsvedtaket er mottatt, jf. forvaltningsloven § 29.

Fredningsvedtaket vil bli tinglyst av Riksantikvaren i samsvar med kulturminneloven § 22 nr. 5

Vennlig hilsen

Hanna Kosonen Geiran
riksantikvar

Turid Kolstadløkken
avdelingsdirektør

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Vedlegg: Dokumentasjonsvedlegg fredning Spillum Dampsag & Høvleri, Spillum Dampsag & Høvleri maskinliste, Å eie et fredet hus, Rundskriv om enklere og raskere dispensasjonsbehandling

Kopi til: Klima- og miljødepartementet, Postboks 8013 Dep, 0030 OSLO/ Trøndelag fylkeskommune, Fylkets hus, Postboks 2560, 7735 STEINKJER

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Namsos kommune		Stavarvegen 2	7856 JØA
Spillum Dampsag og Høvleri - Norsk Sagbruksmuseum		Linbergvegen 16	7820 SPILLUM
Morten Johan Flågan		Spillumsvika 19	7820 SPILLUM
TENSIO AS		Kjøpmannsgata 7A	7500 STJØRDAL
Trine Spillum		Spillumsvika 19	7820 SPILLUM
Fortidsminneforeningen - Nord-Trøndelag avdeling		Ragnhildvegen 23	7713 STEINKJER